

Міністерство освіти і науки України
Донбаська державна машинобудівна академія (ДДМА)

**В. В. Ровенська,
С. В. Бурлуцький,
Є. О. Підгора**

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

Навчальний посібник

Рекомендовано
Міністерством освіти і науки України

Краматорськ
ДДМА
2013

УДК 658(075.8)
ББК 65.290
Р 58

Рецензенти:

Логутова Т. Г., д-р екон. наук, професор, завідувача кафедрою інноватики і управління, ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет»;
Василенко М. В., д-р екон. наук, професор, заступник директора з наукової роботи Інституту економіко-правових досліджень НАН України;
Ковальов В. М., д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри економіки та менеджменту Української інженерно-педагогічної академії.

Рекомендовано
Міністерством освіти і науки України
(лист № Лист № 1/11-3808 від 19.03.2014 р.)

Ровенська, В.В.

Р 58 Економіка підприємства : навчальний посібник / В. В. Ровенська, С. В. Бурлуцький, Є. О. Підгора. – Краматорськ : ДДМА, 2013. – 270 с.
ISBN

Навчальний посібник містить короткий виклад усього курсу за окремими розділами, плани практичних занять, методичні вказівки до виконання контрольних робіт і самостійного вивчення дисципліни. Об'єднані в посібнику теоретичні положення, практичні завдання та тестові завдання дають студентам можливість заздалегідь готуватися до практичних занять, виконувати завдання контрольної роботи згідно з представленими рекомендаціями, здійснювати самоконтроль своїх знань.

УДК 658(075.8)
ББК 65.290

© В. В. Ровенська, С. В. Бурлуцький,
Є. О. Підгора, 2013
© ДДМА, 2013

ISBN

ЗМІСТ

ВСТУП	6
1 КУРС ЛЕКЦІЙ.....	8
Модуль 1. ПІДПРИЄМСТВО В СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ ГОСПОДАРЮВАННЯ І ЙОГО ФОНДИ.....	8
ТЕМА 1. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	8
1.1 Підприємництво. Поняття і класифікація	8
1.2 Підприємство, господарські товариства, об'єднання підприємств. Поняття і класифікація.....	11
ТЕМА 2. СТРУКТУРА ПІДПРИЄМСТВА, ПЛАНУВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ	17
2.1 Структура промислового підприємства	17
2.2 Стратегія розвитку і планування на підприємстві	19
2.3 Керування підприємством	21
ТЕМА 3. ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА.....	26
3.1 Ринкове середовище функціонування підприємств і організацій.....	26
3.2 Загальна характеристика продукції та послуг	27
3.3 Якість і конкурентоспроможність продукції (послуг).....	29
ТЕМА 4. АКТИВИ І ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ ПІДПРИЄМСТВА	32
4.1 Активи підприємства, їх види	32
4.2 Фінансові ресурси, фінансова стратегія. Фінансова система підприємства	34
4.3 Кредитування діяльності підприємства	35
4.4 Розрахунки в господарській системі підприємства	38
4.5 Підприємство на ринку цінних паперів.....	39
ТЕМА 5. ІНВЕСТИЦІЙНА Й ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА.....	41
5.1 Інвестиції в діяльності підприємства.....	41
5.2 Інноваційна діяльність підприємства	42
ТЕМА 6. ОСНОВНІ ЗАСОБИ ПІДПРИЄМСТВА	44
6.1 Економічна сутність основних засобів підприємства.....	44
6.2 Облік і оцінювання основних засобів.....	45
6.3 Показники використання основних засобів.....	46
6.4 Знос основних засобів підприємства	49
6.5 Амортизація основних засобів підприємства	50
ТЕМА 7. ОБОРОТНІ КОШТИ ПІДПРИЄМСТВА	57
7.1 Суть, склад і класифікація оборотних коштів	57
7.2 Нормування оборотних коштів	59
7.3 Показники, що характеризують ефективність використання оборотних коштів підприємства	62

ТЕМА 8. ПЕРСОНАЛ ПІДПРИЄМСТВА, ПРОДУКТИВНІСТЬ,	65
ЗАРОБІТНА ПЛАТА.....	65
8.1 Класифікація персоналу підприємства за категоріями працівників .	65
8.2 Визначення кількості працівників підприємства	66
8.3 Економічна сутність оплати праці	68
8.4 Форми оплати праці	70
8.5 Продуктивність праці, трудомісткість, виробіток	73
Модуль 2. РЕЗУЛЬТАТИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА.....	75
ТЕМА 9. ВИТРАТИ І СОБІВАРТІСТЬ ПРОДУКЦІЇ.....	75
9.1 Витрати, пов'язані з господарською діяльністю підприємства	75
9.2 Класифікація витрат, пов'язаних з виробництвом продукції.....	78
9.3 Складання кошторису і калькуляції витрат. Собівартість продукції.	80
ТЕМА 10. РЕЗУЛЬТАТИ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	88
ПІДПРИЄМСТВА.....	88
10.1 Роль цін у керівництві підприємством	88
10.2 Цінова система. Види цін, їх класифікація	88
10.3 Фінансові результати діяльності підприємства, виручка, дохід, прибуток, рентабельність.....	89
2 ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	95
Практичне заняття 1	95
Практичне заняття 2	99
Практичне заняття 3	108
Практичне заняття 4	115
Практичне заняття 5	123
Практичне заняття 6	128
3 МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	136
4 ПЕРЕЛІК ТЕСТІВ.....	139
Тема 1. Організаційно-правові аспекти діяльності підприємства.....	139
Тема 2. Структура підприємства, планування і управління діяльністю	150
Тема 3. Діяльність підприємства в ринковому середовищі	156
Тема 4. Активи та фінансові ресурси підприємства	164
Тема 5. Інвестиційна й інноваційна діяльність підприємства	169
Тема 6. Основні засоби підприємства	173
Тема 7. Оборотні кошти підприємства.....	184
Тема 8. Персонал підприємства, продуктивність, зарплата.....	192
Тема 9. Витрати і собівартість продукції	203
Тема 10. Результати господарської діяльності підприємства.....	212
5 ЗАДАЧІ.....	218
5.1 Тема «Вартісні характеристики продукції».....	218
5.2 Тема «Основні засоби підприємства»	225
5.2.1 Види вартісного оцінювання основних засобів. Показники, що характеризують технічний стан ОЗ	225

5.2.2 Узагальнювальні показники, що характеризують використання ОЗ	230
5.2.3 Приватні показники, що характеризують використання певної частки ОЗ (виробничого устаткування)	233
5.2.4 Амортизація бухгалтерська (прямолінійний метод).....	235
5.2.5 Амортизація бухгалтерська (метод зменшення залишкової вартості)	236
5.2.6 Амортизація бухгалтерська (метод прискореного зменшення залишкової вартості)	237
5.2.7 Амортизація бухгалтерська (кумулятивний метод).....	237
5.2.8 Амортизація бухгалтерська (виробничий метод).....	238
5.3 Тема «Оборотні кошти підприємства»	239
5.3.1 Показники використання оборотних коштів	239
5.3.2 Нормування оборотних коштів	242
5.4 Тема «Персонал. Зарплата. Продуктивність праці».....	246
5.4.1 Визначення кількості персоналу	246
5.4.2 Трудомісткість і виробіток	249
5.4.3 Зарплата	250
5.5 Тема «Собівартість продукції».....	251
5.6 Тема «Фінансові результати діяльності»	258
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	269